

**ANALIZA REGLEMENTĂRILOR REFERITOARE LA INFRAȚIUNILE PRIVIND
TRAFICUL DE PERSOANE DIN LEGISLAȚIILE ÎN CARE FAPTA DE TRAFIC DE
PERSOANE (PRESUPUNÂND CA CIRCUMSTANȚĂ AGRAVANTĂ SĂVÂRȘIREA
FAPTEI ASUPRA UNUI MINOR (COPIL)) ESTE INCRIMINATĂ
ALĂTURI DE FAPTA DE TRAFIC DE COPII**

Ludmila DUMNEANU, Mihai ȘTEFĂNOAIA

Universitatea de Stat din Moldova

Prezentul articol este axat pe clasificarea reglementărilor referitoare la infracțiunile privind traficul de persoane din legislațiile Macedoniei, Muntenegrului și Kazahstanului în rândul legislațiilor în care fapta de trafic de persoane (presupunând ca circumstanță agravantă săvârșirea faptei asupra unui minor (copil)) este incriminată alături de fapta de trafic de minori (trafic de copii). Analiza reglementărilor referitoare la infracțiunile în care se incriminează fapta de trafic de persoane e raportată la diferențele dintre dispozițiile de la art.210 și 211 CP Rom din 2009 și de la art.165 și 206 CP RM din 2002. Prin urmare, subiect al analizei reprezintă: conținutul și modalitățile acțiunilor principale și adiacente ale faptei prejudiciabile; latura obiectivă a infracțiunii, formele pedepsei și ale răspunderii; diferențierea formelor scopului infracțiunii; circumstanța agravantă a infracțiunii consemnate în Codul penal al Macedoniei din 23.07.1996, în Codul penal al Muntenegrului din 17.12.2003 și în Codului penal al Kazahstanului din 16.07.1997.

Cuvinte-cheie: trafic de persoane, trafic de minori (trafic de copii), faptă prejudiciabilă, scopul infracțiunii, acțiune principală, acțiune adiacentă, circumstanță agravantă.

**THE ANALYSIS OF THE REGULATIONS ON HUMAN TRAFFICKING OFFENCES IN THE
LAWS THAT INCRIMINATE THE OFFENCE ON HUMAN TRAFFICKING (ASSUMING THE
AGGRAVATING CIRCUMSTANCE AS THE OFFENCE COMMITTED AGAINST A MINOR (CHILD)),
TOGETHER WITH THE OFFENCE ON TRAFFICKING OF CHILDREN**

This article classifies the regulations on human trafficking offences in the laws of Macedonia, Montenegro and Kazakhstan among the laws that incriminate the offence on human trafficking (assuming the aggravating circumstance as the offence committed against a minor (child)), together with the offence on trafficking of minors (trafficking of children). The analysis of the norms that carry the liability for the offences on human trafficking in the Penal Laws of Macedonia, Montenegro and Kazakhstan is referred to the differences with the provisions from art.210 and 211 PC Rom from 2009 and art.165 and 206 PC RM from 2002. Therefore, the subject of analysis is: the content and form of the main and adjacent acts of the prejudicial act; the objective side of the offence and the forms of punishment and liability; the differentiation of the purpose of the offence; the aggravating circumstance of the offence recorded in the Penal Code of Macedonia from 07.23.1996, the Penal Code of Montenegro from 17.12.2003 and the Penal Code of Kazakhstan from 16.07.1997.

Keywords: human trafficking, trafficking of minors (trafficking of children), the prejudicial act, the purpose, the main act, the adjacent act, the aggravating circumstance.

În această ordine de idei, în **Codul penal al Macedoniei din 23.07.1996** [4] (în continuare – CP Ma), incriminările la care ne referim sunt concentrate în Capitolul 34 „Infracțiunile contra umanității și dreptului internațional” al Părții Speciale a legiurii în cauză: art.418-a „Traficul de ființe umane”; art.418-c „Organizarea unui grup și contribuția la săvârșirea traficului de ființe umane și a traficului ilegal de migranți”; art.418-d „Traficul de minori”.

Analiza comparativă ne permite să stabilim următoarele deosebiri între art.418-a, 418-c și 418-d CP Ma, pe de o parte, și articolele corespondente din legislația penală a Republicii Moldova și din cea a României, pe de altă parte:

1) în dispozițiile de la art.418-a și 418-d CP Ma, acțiunea principală din cadrul faptelor prejudiciabile corespunzătoare este desemnată prin locuțiunea „recrutează, transportă, transferă, cumpără sau vinde, adăpostește sau acceptă persoane”. Cu excepția modalităților de cumpărare și de vânzare, toate celelalte modalități ale acțiunii prejudiciabile sunt nominalizate în art.165 și 206 CP RM și în art.210 și 211 CP Rom din 2009;

2) în ipoteza aceluiași două articole din legea penală macedoneană, acțiunea adiacentă din cadrul faptelor prejudiciabile corespunzătoare este desemnată prin formularea: „prin utilizarea forței, prin amenințări serioase, șantaj sau alte forme de constrângere, prin răpire, înșelăciune, abuz de gravitate, invaliditatea fizică sau incapacitatea mentală a victimei, ori prin darea sau luarea de bani sau alte foloase în scopul de a obține acordul unei persoane care deține controlul asupra victimei”. Prin cuvintele „sau alte forme de constrângere”, această formulare amintește de cea consacrată în art.210 și 211 CP Rom din 2009, însă diferă de modul de expunere selectivă a formelor de constrângere în art.165 și 206 CP RM;

3) scopul faptelor incriminate la art.418-a și 418-d CP Ma este redat după cum urmează: „scopul folosirii victimei în prostituție sau în alte forme de exploatare sexuală, în pornografie, în muncă forțată sau sclavie, în căsătoriile forțate, în fertilizarea forțată, în adopția ilegală sau în transplantarea ilegală de organe umane”. Unele dintre formele acestui scop nu se regăsesc – integral sau parțial – în art.165 și 206 CP RM, precum și în art.210 și 211 CP Rom din 2009: a) scopul folosirii victimei în căsătoriile forțate; b) scopul folosirii victimei în fertilizarea forțată; c) scopul folosirii victimei în transplantarea ilegală de organe umane;

4) la alin.(4) art.418-a CP Ma este incriminată fapta celui care utilizează sau face disponibile pentru altul serviciile sexuale ale unei alte persoane, cunoscând că aceasta este victimă a traficului de ființe umane. O prevedere asemănătoare găsim în dispoziția de la alin.(3) art.418-d CP Ma. Faptele respective sunt similare cu fapta specificată la art.216 CP Rom din 2009, însă nu-și găsesc un corespondent în legislația penală a Republicii Moldova;

5) în conformitate cu alin.(2) art.418-a CP Ma, cel care cumpără, vinde, păstrează sau ia minori în scop de exploatare se pedepsește cu închisoare de cel puțin opt ani. Întrucât această faptă nu se intercalează cu cea de trafic de minori (prevăzută la art.418-d CP Ma), ajungem la concluzia că formele scopului de exploatare a minorului în accepțiunea alin.(2) art.418-a CP Ma sunt altele decât scopul folosirii victimei în prostituție sau în alte forme de exploatare sexuală, în pornografie, în muncă forțată sau sclavie, în căsătoriile forțate, în fertilizarea forțată, în adopția ilegală sau în transplantarea ilegală de organe umane;

6) art.418-c CP Ma comportă afinități cu alineatul 2 din art.110/a, 114/b și 128/b CP Al, care conține dispoziția în care se incriminează fapta de organizare, dirijare sau finanțare a traficului de persoane (femei; minori). O asemenea normă, dedicată unei activități organizatorice „calificate”, lipsește în legislația penală a Republicii Moldova și în cea a României.

În continuare, vor fi examinate reglementările referitoare la infracțiunile privind traficul de persoane din **Codul penal al Muntenegrului din 17.12.2003** [3] (în continuare – CP Mn). În Partea Specială a acestui Cod, în Capitolul 35 „Infracțiunile contra umanității și drepturilor garantate de dreptul internațional”, sunt amplasate: art.444 „Traficul de ființe umane”; art.445 „Traficul de copii pentru adopție”.

Distincțiile dintre aceste două articole, pe de o parte, și art.165 și 206 CP RM, precum și art.210 și 211 CP Rom din 2009, pe de altă parte, vizează următoarele:

1) în art.444 CP Mn, acțiunea adiacentă din cadrul faptei prejudiciabile este caracterizată prin cuvintele: „prin violență sau amenințare, inducere în eroare sau menținere a erorii, prin abuz de autoritate, abuz de încredere, profitare de dependență sau de poziția dificilă a unei alte persoane, prin sustragerea documentelor de identificare sau prin darea sau primirea de bani sau alte beneficii în scopul obținerii consimțământului unei persoane care deține controlul asupra victimei”.

Printre modalitățile acțiunii în cauză se numără două care atrag atenția noastră: a) menținerea erorii victimei; b) sustragerea documentelor de identificare. Ambele aceste exemple sunt demne de urmat în planul perfecționării reglementărilor în materie din legislația penală a României și cea a Republicii Moldova.

Astfel, în art.210 și 211 CP Rom din 2009 se menționează despre inducerea în eroare a victimei, dar se trece cu vederea menținerea erorii victimei. Prin ce se deosebesc în esență cele două modalități ale înșelăciunii? La această întrebare răspunde I.Botezatu: „În cea de-a doua modalitate (adică, menținerea erorii victimei – *n.n.*), victima fusese indusă în eroare de o terță persoană, iar făptuitorul doar profită de această ocazie pentru a primi bunurile de la victimă. În prima modalitate, făptuitorul însuși induce în eroare victima, fără concursul unei terțe persoane” [1, p.173]. Luând în considerare această explicație (care se referă la infracțiunea prevăzută la art.190 CP RM, dar care poate fi adaptată rigorilor studiului de față), se prezintă ca oportună completarea dispoziției de la lit.a) alin.(1) art.210 CP Rom din 2009, astfel încât după cuvintele „inducere în eroare” să fie incluse cuvintele „ori menținere a erorii”.

La lit.a) alin.(1) art.165 CP RM se utilizează sintagma „prin confiscare a documentelor”. *Ad litteram*, „a confisca” înseamnă a lua de la cineva un bun, fără despăgubire, pe temeiul unei hotărâri judecătorești sau în urma dispoziției unei autorități [2, p.211]. Deoarece fapta unui infractor nu poate avea un temei legal, considerăm imperioasă renunțarea la expresia „prin confiscare a documentelor”. În schimbul acesteia, urmând modelul oferit de legiuitorul muntenegrean (dar și modelul implementat în alin.(3) art.418-a CP Ma), la lit.a) alin.(1) art.165 CP RM urmează a se include cuvintele „prin sustragere a documentelor”. De asemenea, la pct.6) alin.(3) art.2 al Legii Republicii Moldova nr.241/2005, sintagma „confiscare a documentelor” trebuie substituită prin expresia „sustragere a documentelor”. În acest fel, va fi respectată terminologia juridică și, în plus, va deveni clar că, în situația analizată, lit.a) alin.(1) art.165 CP RM este o normă specială în raport cu art.360 „Luarea, sustragerea, tănuirea, degradarea sau distrugerea documentelor, imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor” din Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002;

2) acțiunea principală din cadrul faptei prejudiciabile, specificate la art.444 CP Mn, este desemnată prin locuțiunea „recrutează, transportă, transferă, vinde, cumpără, mediază vânzarea, adăpostește sau păstrează o altă persoană”. Cu excepția modalităților de vânzare, de cumpărare și de mediere a vânzării victimei, toate celelalte își găsesc reflectare în normele similare din legislația Republicii Moldova și cea a României;

3) scopul infracțiunii prevăzute la art.444 CP Mn este caracterizat prin cuvintele „pentru exploatarea în muncă, în servitute, în vederea comiterii de infracțiuni, în prostituție sau cerșetorie, în pornografie, în prelevarea unei părți a corpului pentru transplantare sau în vederea utilizării în conflicte armate”. Prezintă interes faptul că legiuitorul muntenegrean vorbește despre prelevarea unei părți a corpului pentru transplantare. Considerăm o asemenea abordare mai reușită decât cea a legiuitorului român (care, la lit.e) art.182 CP Rom din 2009, vorbește despre prelevarea de organe în mod ilegal) și cea a legiuitorului moldovean (care, la alin.(1) art.165 și la lit.f) alin.(2) art.206 CP RM, menționează despre prelevarea organelor sau țesuturilor); în ambele aceste cazuri, rămâne în umbră ipoteza prelevării de celule (sau țesuturi și celule) umane (care sunt părți ale corpului uman, deși nu sunt organe (sau organe ori țesuturi)).

În consecință, propunem ca atât la lit.e) art.182 CP Rom din 2009, cât și la alin.(1) art.165 și la lit.f) alin.(2) art.206 CP RM, în locul formulărilor incomplete sus-menționate să fie inclusă sintagma „prelevarea organelor, țesuturilor sau celulelor”;

4) potrivit alin.(6) art.444 CP Mn, orice persoană care contribuie la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la alin.(1) și (3) CP Mn sau care participă la organizarea acestor infracțiuni se pedepsește cu închisoare pentru o perioadă minimă de cinci ani. Norma în cauză are un conținut asemănător cu cel al art.418-c CP Ma, însă nu are un corespondent în legislația penală a României și a Republicii Moldova. Or, în contextul art.165 și 206 CP RM, precum și al art.210 și 211 CP Rom din 2009, activitatea de genul celei incriminate la alin.(6) art.444 CP Mn va constitui nu o activitate a autorului infracțiunii, dar o activitate de organizare, instigare sau complicitate la infracțiune;

5) conform art.446 „Supunerea la sclavie și transportarea persoanelor aservite” din Codul penal al Muntenegruului din 17.12.2003 (care este o normă complementară față de art.444 CP Mn), orice persoană care, cu încălcarea normelor de drept internațional, pune o altă persoană în sclavie sau într-o poziție similară, ori menține o altă persoană într-o astfel de poziție, ori cumpără, vinde, transferă, mediază cumpărarea, vânzarea sau predarea unei astfel de persoane, ori determină o altă persoană să renunțe la propria libertate, se pedepsește cu închisoare pe un termen de la un an la zece ani.

Astfel, observăm că în legea penală muntenegreană traficul de ființe umane săvârșit în scopul exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei este incriminat distinct de traficul de ființe umane săvârșit în scop de exploatare presupunând alte forme. În legislația penală a României și în cea a Republicii Moldova nu se atestă o astfel de diferențiere;

6) în art.444 CP Mn se prevede răspunderea, printre altele, pentru: săvârșirea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.444 CP Mn asupra minorului, dacă nu s-a recurs la violență, amenințare sau la orice altă metodă prevăzută la alin.(1) art.444 CP Mn (alin.(2)); săvârșirea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.444 CP Mn asupra minorului (alin.(3)). Așadar, în aceste două ipoteze, minoratul victimei îndeplinește rolul de circumstanță agravantă a infracțiunii de trafic de ființe umane.

În același timp, art.445 CP Mn stabilește răspunderea pentru infracțiunea de trafic de copii pentru adopție. În linii generale, distincția dintre alin.(2) și (3) art.444 CP Mn și art.445 CP Mn se apropie de distincția dintre pct.1 alin.(3) art.232 CP Ger (și, implicit, alin.(3) art.233 CP Ger) și art.236 CP Ger. Doar că în art.445 CP Mn (spre deosebire de art.236 Ger) este vizată numai ipoteza de adopție ilegală, nu și cea de abandonare a copilu-

lui. Oricum, o diferențiere de genul celei dintre alin.(2) și (3) art.444 CP Mn și art.445 CP Mn nu se face în legislația penală a României și în cea a Republicii Moldova.

Într-un alt context, în Partea Specială a **Codului penal al Kazahstanului din 16.07.1997** (în continuare – CP RK), art.128 „Recrutarea, exportul și tranzitul de persoane pentru exploatare” face parte din Capitolul 1 „Infrațiuni contra persoanei”; art.133 „Traficul de minori” face parte din Capitolul 2 „Infrațiunile contra familiei și minorilor”.

Analizând deosebirile dintre aceste două articole și articolele similare din legislația penală a Republicii Moldova și din cea a României, menționăm următoarele:

1) după cum reiese din art.128 CP RK, latura obiectivă a infracțiunii corespunzătoare constă în recrutarea de persoane, săvârșită prin înșelăciune. Astfel, transportarea, transferul (transferarea), adăpostirea și primirea de persoane nu reprezintă modalitățile acțiunii principale din cadrul faptei incriminate la art.128 CP RK. Cel mai probabil, transportarea, transferul (transferarea), adăpostirea și primirea de persoane marchează epuizarea infracțiunii specificate la art.128 CP RK, depășind cadrul acesteia;

2) din art.133 CP RK se desprinde că latura obiectivă a infracțiunii corespunzătoare constă în vânzarea-cumpărarea unui minor ori în efectuarea altor tranzacții cu privire la un minor sub formă de transfer sau obținere de posesie asupra acestuia. În această situație, recrutarea, transportarea, adăpostirea și primirea unui minor nu reprezintă modalitățile acțiunii principale din cadrul faptei incriminate la art.133 CP RK;

3) scopul exploatării sexuale sau al exploatării de altă natură este scopul infracțiunii prevăzute la art.128 CP RK. O arie de acoperire atât de largă nu este atestată în cazul scopului infracțiunilor specificate la art.165 și 206 CP RM, precum și la art.210 și 211 CP Rom din 2009.

Trebuie de menționat că – în prezența scopului scoaterii ilegale a persoanelor în afara Republicii Kazahstan ori al tranzitării lor ilegale prin teritoriul Republicii Kazahstan, pentru exploatare sexuală sau de altă natură – răspunderea se agravează în baza alin.3 art.128 CP RK. O astfel de diferențiere a formelor scopului infracțiunii, cu implicații asupra calificării, nu este cunoscută dispozițiilor de la art.165 și 206 CP RM, precum și de la art.210 și 211 CP Rom din 2009.

În dispoziția de la lit.e) alin.2 art.133 CP RK se vorbește despre traficul de minori săvârșit prin scoaterea ilegală a minorului în afara Republicii Kazahstan sau prin aducerea ilegală a minorului în Republica Kazahstan. De această dată, împrejurarea în cauză vizează nu scopul infracțiunii, ci acțiunea adiacentă din cadrul faptei prejudiciabile corespunzătoare.

Potrivit alin.3 art.133 CP RK, printre altele, îndeplinesc rolul de circumstanțe agravante: scopul atragerii minorului în săvârșirea unei infracțiuni sau a altor fapte antisociale (lit.f)); scopul prelevării organelor sau țesuturilor minorului pentru transplantare (lit.g)). Pentru comparație, de exemplu, în dispoziția de la lit.f) alin.(2) art.206 CP RM prelevarea organelor sau țesuturilor umane îndeplinește rolul de modalitate a acțiunii adiacente din cadrul faptei prejudiciabile corespunzătoare, nu rolul de formă a scopului infracțiunii. În plus, scopul atragerii minorului în săvârșirea altor fapte antisociale (altor decât faptele criminale) nu este menționat printre formele scopului infracțiunilor specificate la art.165 și 206 CP RM, precum și la art.210 și 211 CP Rom din 2009. Excepție constituie numai atragerea la practicarea cerșetoriei (obligarea la practicarea cerșetoriei).

Cu această ocazie, amintim că în nota la alin.1 art.143¹ CP Ge se menționează *inter alia* despre folosirea ființei umane în activitate criminală sau în altă activitate antisocială. Ipoteza în cauză nu se deosebește mult de cea consacrată la lit.f) alin.3 art.133 CP RK;

4) în conformitate cu lit.b) alin.(2) art.128 CP RK, răspunderea se agravează dacă infracțiunea de recrutare, export și tranzit de persoane pentru exploatare se săvârșește cu bună știință asupra unui minor. Totuși, nu sunt motive pentru a se afirma că ipoteza dată s-ar intersecta cu cea specificată la art.133 CP RK: vânzarea-cumpărarea unui minor ori efectuarea altor tranzacții cu privire la un minor sub formă de transfer sau obținere de posesie asupra acestuia nu presupune recrutarea minorului, săvârșită prin înșelăciune.

Bibliografie:

1. BOTEZATU, I. *Răspunderea penală pentru escrocherie*. Chișinău, CEP USM, 2010, 302 p.
2. Dicționarul explicativ al limbii române / Sub red. lui I.Coteanu, L.Seche, M.Seche. București, Univers enciclopedic, 1998.
3. Krivični zakonik // Službeni list Republike Crne Gore, 2003, no.70.
4. Кривичниот законик. Службен весник на Република Македонија, 1996, № 37.

Prezentat la 11.04.2014